

Rather Shlomoh decreed for Kod'shim

אלא שלמה גזר לקדשים -

Overview

The גמרא reconciles the various גזירות of ידים, that שלמה was גזר for גזר טומאת ידים even for תרומה. Our תוספות reconciles our גמרא with a seemingly contradictory גמרא.

תוספות asks:

תימה דבפרק קמא דפסחים (דף יט,ב ושם) קאמר רבי עקיבא זכינו שאין טומאת ידים במקדש¹ -

It is astounding! for in the first פרק of פסחים ר"ע stated, 'we merited that there is no טומאת ידים in the המקדש -

ופריך ולימא שאין טומאת ידים וכלים במקדש² -

And the גמרא there asked, 'but let ר"ע say that there is no טומאת ידים and טומאת כלים in the מקדש -

ומשני רב יהודה ידים קודם גזירת כלים נשנית³ -

And ר"י answered, 'the גזירה of ידים was taught before כלים -

אמר ליה רבה⁴ והא תרוייהו בו ביום גזרו דתנן הספר והידים והכלים כולי -

ר"י said to רבה, 'but they were גזר on both of them (ידים וכלים) on the same day, for the משנה teaches, הספר והידים והכלים, etc.' are all פוסל תרומה as part of the דבר, which were all decreed ביום⁵. This concludes the citation of the גמרא in פסחים. תוספות continues with his question -

והשתא מאי קפריך רבה והא ידים דקדש⁶ דמיירי התם שלמה גזר וכלים גזרו ביי"ח דבר⁷ -

But now (that we say that שלמה was גזר on ידים for קדשים) what is רבה asking on ר"י, since regarding ידים of קודש, which the גמרא is discussing there (in פסחים), those ידים it was שלמה who decreed that they are פוסל, and כלים were גזר by the דבר י"ח דבר, so ר"י is right that ידים was decreed (by שלמה) before כלים (by י"ח דבר in the times of שני ר"י).

¹ This means that in the ביהמ"ק if someone touched קדשים with ידים the קדשים remained טהור. However if someone touched קדשים (the meat of קדשים קלים) outside the ביהמ"ק, they will become פסול and need to be burnt.

² ר"ע was seemingly referencing a משנה cited there (פסחים יט,א) that הסכין והידים טהורות. It is from there that ר"ע remarked זכינו שאין טומאת ידים במקדש. However the ברייתא stated that the סכין is also טהור, so ר"ע should have said טומאת ידים במקדש (מטמא כלים מה"ת) ראשון לטומאה (which cannot be). This is referring to כלים which came in contact with a טומאה.

³ When this משנה (that הסכין והידים טהורות) was written, there was only a גזירה on ידים but not on כלים, so ר"ע could not say טומאת כלים במקדש, since at that time there was no טומאת כלים at all.

⁴ In our גמרא in פסחים the text reads אמר רבא (אמר ליה רבה). רבא did not see יהודה רב.

⁵ See our משנה which states ביום גזרו בו ביום.

⁶ The מקדש in the בשר קדשים is discussing the הסכין והידים טהורות משנה.

⁷ ר"י answered that the משנה of הסכין וכו' was taught before the גזירת י"ח דבר, but obviously after גזירת שלמה on ידים, therefore ר"ע could only say זכינו שאין טומאת ידים במקדש (because outside the מקדש there was לקודש, but there was no טומאת כלים even outside the ביהמ"ק).

answers: תוספות

ויש לומר דרבי עקיבא אי"ח דבר קאי⁸ שהיה מחדש -

And one can say; that ר"ע (when he said 'וכו' he was referencing the דבר י"ח which was recent -

והכי קאמר זכינו שכשעסקו בי"ח דבר בדיני ידים שלא רצו לגזור טומאת ידים במקדש -

And this is what ר"ע said, 'we merited that when the רבנן were involved in the מקדש in the טומאת ידים, that they did not want to decree ידים regarding י"ח דבר -

⁹ responds to an anticipated difficulty: תוספות

ורב יהודה דשני ידים קודם גזרת כלים נשנית דהיינו בימי שלמה -

And ר"י who answered (the question why did not ר"ע mention כלים as well) that גזירת כלים was taught before גזירת ידים, he was referring to the ידים that was in the times of שלמה -

ולחכי לא נקט רבי עקיבא אלא ידים משום דלעולם הוי¹⁰ זה זכות במקדש אפילו בימי שלמה -

So therefore ר"ע only mentioned ידים because this merit was always in the מקדש even¹¹ in the times of שלמה -

¹² responds to an anticipated difficulty: תוספות

אפילו הכי חוזר ומקשה לו רבה והא תרוייהו כולי משום דלא משמע ליה לישנא הכי:

Nevertheless רבה went back and questioned ר"י, 'but both, etc.' were enacted on the same day, רבה asked his question because the language of ר"ע did not seem to him to be following what ר"י assumed, namely tracing back the זכינו to ימי שלמה, but rather it seemed to רבה that ר"ע was focused on the דבר י"ח exclusively.

Summary

It is (more) plausible that when ר"ע stated במקדש ידים טומאת ידים, he was referencing exclusively the דבר י"ח, but not שלמה גזירת שלמה.

⁸ (see footnote # 2), but rather ר"ע was discussing something closer to his era; namely the דבר י"ח, but we cannot assume that he was discussing גזירת שלמה which took place many hundreds of years before ר"ע.

⁹ If indeed ר"ע was referencing the דבר י"ח, how could ר"י answer that ידים קודם גזירת כלים נשנית, when both ידים and כלים were part of the דבר י"ח בו ביום!

¹⁰ The הגהות הב"ח amends this to read (instead of במקדש) הוי זכות זה במקדש.

¹¹ ר"ע was indeed referencing the דבר י"ח and he expressed his appreciation that they were not טומאת ידים במקדש, by saying we have merited that there never was טומאת ידים even in the days of שלמה. He could not have said that regarding כלים, because until the דבר י"ח there never was כלים.

¹² According to this last answer that ר"ע (even though he was referencing the דבר י"ח, nevertheless he) expressed his appreciation that there was never טומאת ידים במקדש, what was רבה's question that ידים וכלים were at the same time, but ר"ע was (sort of) extending the זכינו.

Thinking it over

1. What is the meaning of זכינו, we merited; what merit are we discussing?
2. How are we to understand the dispute between רב יהודה and רבה, whether the זכינו of ר"ע was referring back to the גזירת ידים of שלמה or not?
3. Why indeed were they not גוזר טומאת ידים במקדש?